

29.11.2002

1228/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

VIRKASUHTEEN PÄÄTTÄMINEN

1

KANTELU

A arvostelee --- eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa ja --- päivämääränsä lisäkirjeessä --- koulun rehtorin ja johtokunnan menettelyä hänen virkasuhteensa päättämistä koskevassa asiassa. A pyytää oikeusasiamiestä selvittämään, ovatko koulun rehtori ja johtokunta toimineet erottamisasiassa oikeudenmukaisesti.

2

SELVITYS

--- koulun johtokunta antoi 31.5.2001 selvityksensä.

A antoi --- vastineensa, jossa hän korostaa, että kantelu ei kohdistu hänen erottamiseensa eikä hänen antamaansa opetukseen kohdistettuun arvosteluun. A kertoo kannalleensa sen vuoksi, että rehtori on hänen mielestään käytöksellään loukannut hänen ihmisoikeuksiaan. A katsoo olevansa oikeutettu saamaan koulun rehtorilta 5 000 markan suuruisen korvauksen henkisistä kärsimyksistään.

3

RATKAISU

3.2

Tapahtumat

--- koulun johtokunta nimitti A:n --- lehtorin virkasuhteeseen ajalle ---. Virkasuhteeseen sisältyi kuuden kuukauden koeaika.

Syksyn --- kuluessa erään luokan oppilaat alkoivat valittaa A:n antamasta opetuksesta. Koulun rehtori järjesti --- asiasta kokouksen, jossa olivat mukana kyseisen luokan oppilaat ja heidän vanhempansa, A, koulukuraattori ---, apulaisrehtori --- ja rehtori ---. Rehtorin laatiman muistion mukaan oppilaat valittivat kokouksessa muun muassa, että A:lla ei ole kykyä ylläpitää työrauhaa ja että hän ei vastaa kysymyksiin eikä anna toimintaohjeita.

Rehtori on kertomansa mukaan ollut läsnä A:n tunneilla yli 10 kertaa. Rehtori on myös keskustellut --- A:n kanssa esille nousseista ongelmista.

Lopulta rehtori vei A:n opetustoiminnasta esitetyt väitteet koulun johtokunnan käsiteltäväksi. Hän

kutsui A:n kuultavaksi johtokunnan kokoukseen. Ennen kokousta rehtori antoi A:lle tiedoksi --- laatimansa muistion. A toi kokoukseen myös kirjallisen vastineensa.

Koulun johtokunta päätti kokouksessaan --- olla vakinaistamatta koeajalla olleen A:n virkasuhdetta. Rehtori ilmoitti asiasta A:lle --- päivätyllä kirjeellään. Kirjeessä todetaan, että "Koulun johtokunta päätti kokouksessaan --- olla vakinaistamatta virkasuhdetta koeajan päätyttyä ---. Näin ollen virkasuhteesi kouluun päättyy lukuvuoden päättyessä ---."

Tämän jälkeen A irtisanoutui työstään --- alkaen. Rehtori puolestaan on jäänyt vanhuuseläkkeelle ---.

3.3

Rehtorin ja koulun johtokunnan menettelyn arviointia

3.3.1

A:han kohdistetun arvostelun käsittely

Rehtori vastaa perusopetuslain 37 §:n 1 momentin mukaan koulun toiminnasta. Rehtorin tulee siis huolehtia siitä, että koulussa annettava opetus täyttää perusopetuslaissa säädetyt vaatimukset. Koulun rehtorin on käsitykseni mukaan puututtava asioihin, joilla voi olla vaikutusta koulun opetus-
tehtävään.

Asiakirjojen mukaan A:n ja yhden luokan oppilaiden välille syntyi luottamuspuola varsin pian lukuvuoden --- alkamisen jälkeen. Oppilaat esittivät rehtorille valituksia A:sta. Rehtori ryhtyi käsitykseni mukaan asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä selvittämään tilannetta. Hän selvitti asiaa järjestämällä kokouksen, keskustelemalla kahden kesken A:n kanssa ja seuraamalla henkilökohtaisesti A:n opetustyötä.

Käsitykseni mukaan nämä toimenpiteet ovat olleet asiassa perusteltuja. Rehtori on asiaa selvitellessään joutunut ottamaan kantaa myös oppilaiden esittämään väitteeseen A:n häiritsevistä "hajusta". Käsitykseni mukaan rehtori ei ole kuitenkaan antanut tälle väitteelle suhteettoman suurta osuutta tilanteen selvittelyssä, kuten A väittää. A toteaa itsekin rehtorin ilmoittaneen hänelle, ettei ole havainnut A:ssa mitään erikoista "hajua".

Rehtori on näkemysni mukaan asianmukaisesti pyrkinyt selvittämään syntyneitä luottamuspuolia. Hän on selvitystyössään myös laatinut oman arvionsa A:n taidoista opettajana. Arvio on sisältänyt myös kritiikkiä A:n opetustyötä kohtaan. Käsitykseni mukaan rehtori kuitenkin joutuu työssään arvioimaan opettajia ja antamaan myös palautetta, joka ei välttämättä miellytä asianomaista opettajaa.

Rehtori katsoi lopulta asian vaativan käsittelyä koulun johtokunnassa. Hän lähetti --- A:lle kutsun saapua kuultavaksi johtokunnan kokoukseen. Rehtori lähetti samassa yhteydessä A:lle myös --- laatimansa yhteenvedon tilanteesta.

Saamani selvityksen perusteella katson, että rehtori on käsitellyt ja selvittänyt tilannetta asianmukaisesti. Asiassa ei ole perusteita epäillä, että hän olisi selvitystyössään syyllistynyt A:n kertomalla tavalla moitittavaan menettelyyn.

3.3.2

Asian käsittelyn arviointia virkamiesoikeuden kannalta

A on kantelussaan korostanut, ettei hän arvostele johtokunnan päätöstä hänen erottamisestaan.

Tältä osin totean kuitenkin sen, että koulun johtokunta ei ole käsitykseni mukaan tehnyt --- päätöstä A:n erottamisesta. Se on nähdäkseni vain päättänyt, että A:n virkasuhdetta ei tulla jatkamaan jo aiemmin sovitun määräajan eli --- jälkeen. A:n virkasuhde olisi siis jatkunut --- saakka, ellei hän olisi itse irtisanoutunut.

A:n virkasuhteeseen sisältyi kuuden kuukauden koeaika, joka siis päättyi ---. Koulu on antamassaan selvityksessä viitannut virkamieslain 10 §:n mukaiseen koeaikana tapahtuvaan virkasuhteen purkamiseen ja todennut, että päätös A:n asiassa oli tehtävä ennen koeajan päättymistä.

Puheena olevan valtion virkamieslain 10 §:n 1 momentin mukaan virkamiestä nimitettäessä voidaan määrätä, että virkasuhde voidaan enintään kuusi kuukautta kestävä koeajan aikana purkaa sekä nimittävän viranomaisen että virkamiehen puolelta. Purkaminen ei saa tapahtua syrjivillä tai muutoin epäasiallisilla perusteilla. Koeaika liitetään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen, mutta käsitykseni mukaan sitä voidaan tarvittaessa käyttää myös määräaikaisessa virkasuhteessa.

Virkasuhteen purkamisessa koeaikana on noudatettava samoja menettelytapoja kuin muutenkin virkasuhdetta purettaessa eli kuultava virkamiestä sekä varattava asianomaiselle luottamusmiehelle tilaisuus tulla kuulluksi (näin mm. Seppo Koskinen - Heikki Kulla, Virkamiesoikeuden perusteet, 2001, s. 173-174).

Koeajalla on kuitenkin merkitystä ainoastaan virkasuhteen purkamisen kannalta. A:n kohdalla ei käsitykseni mukaan ollut missään vaiheessa kyse virkasuhteen purkamisesta. Sekä rehtori että johtokunta ovatkin nähdäkseni olleet siinä virheellisessä käsityksessä, että heidän tulee koeajan kuluessa tehdä päätös A:n virkasuhteen jatkamisesta aiemmin sovitun määräajan päättymisen jälkeenkin. Tällaista velvollisuutta koululla ei ole ollut. Koulu ei olisi nähdäkseni ollut velvollinen jatkamaan A:n virkasuhdetta --- jälkeen eikä se olisi ollut myöskään velvollinen nimittämään häntä uuteen virkasuhteeseen. A:n virkamiesoikeudellisen aseman kannalta koulun johtokunnan päätös onkin nähdäkseni ollut tarpeeton. Päätöksen käytännön merkitys on ollut se, että A on jo --- saanut tiedon siitä, että hänen virkasuhdettaan ei tulla jatkamaan --- jälkeen. Hän on siis voinut varautua tulevaan. Kuten aiemmin jo totesin, A irtisanoutuikin virkasuhteestaan ---.

Koulussa syntyneen luottamuspuolan nopea selvittäminen ei sen sijaan ole ollut tarpeetonta. Nähdäkseni se on päin vastoin ollut koulussa annettavan opetuksen kannalta välttämätöntä ja kaikkien osapuolten edun mukaista.

3.3

Toimenpiteet

Saatan käsitykseni virkamieslain mukaisen koeajan merkityksestä määräaikaisessa virkasuhteessa --- koulun rehtorin ja johtokunnan tietoon ja vastaisen varalle huomioon otettavaksi. ---